

La paleontologia busca en els fòssils les respostes a algunes de les preguntes que ens plantejem quan mirem enrere —milions d'anys enrere— per comprendre com era la vida en les èpoques que ens han precedit, però també com podrà ser en les que ens seguiran. L'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP) investiga totes les etapes que comprenen la descoberta d'un fòssil i també es preocupa de difondre els resultats de les seves investigacions. El director, Salvador Moyà-Solà, ens comenta alguns dels aspectes que defineixen els orígens i els objectius de l'ICP.

ENTREVISTA

Salvador Moyà-Solà

Director de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont

Quin és el patrimoni —en tots els sentits— que ha heretat l'ICP de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont?

Si ho haguéssim de resumir, diria que principalment són dos. En primer lloc, l'escola: Miquel Crusafont ha estat una de les personalitats científiques més rellevants del nostre país des de l'inici de la segona meitat del segle xx, el fundador de la paleontologia de vertebrats de Catalunya. El projecte de i l'equip de l'ICP en són hereus i continuadors. Sense Crusafont no hi hauria ICP. En segon lloc, unes col·leccions de mamífers fòssils extraordinàries, conservades a l'antic Institut de Paleontologia Miquel Crusafont, que són objecte de recerques continuades pels membres del centre i per investigadors internacionals.

Quins són els canvis que el 2006 va plantejar la creació de l'ICP?

Essencialment tres. En primer lloc, una estructura interna nova, una fundació privada de gestió ràpida, àgil i directa, però al mateix temps amb un procés de selecció del personal altament competitiu; en segon lloc, recursos suficients d'origen públic, i finalment, la integració del centre dins de l'estimulant estructura universitària, en aquest cas la Universitat Autònoma de Barcelona.

Recentment, heu inaugurat dues noves línies de recerca: la paleobiologia i la paleontologia virtual. Quina és la seva aportació als estudis que s'havien portat a terme fins ara?

La paleobiologia permet donar la perspectiva biològica a la paleontologia. La paleontologia és la dimensió històrica del procés de l'evolució i, si no som ca-

paços de donar-li la dimensió biològica —no oblidem que els fòssils són simplement les restes dels éssers vius del passat—, no podrem entendre mai les causes subjacents al procés de l'evolució. Si no fos així, la paleontologia seria una simple acumulació de dades sobre com eren els organismes del passat. D'altra banda, la paleontologia virtual ens permet l'observació d'estructures abans impossible de veure, i a més és una eina extraordinària de quantificació, de manera que ens permet incrementar el rigor amb què plantejem les nostres hipòtesis.

Entre els objectius de l'ICP també hi ha ser un centre de referència a Catalunya quant a la conservació del patrimoni paleontològic de vertebrats. Quins són els passos que cal seguir per aconseguir-ho?

A l'ICP som ben conscients que una de les raons del nostre origen, ja amb Miquel Crusafont i també actualment, és la conservació de l'excel·lent patrimoni paleontològic català. A més del valor intrínsec de conservar-lo, serveix com a font inesgotable d'estudis i generació de coneixement. Per aconseguir aquest objectiu, s'han de donar dues condicions bàsiques. D'una banda, instal·lacions adequades i un equip de conservadors experimentats i, de l'altra, una coordinació adequada amb la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per coordinar la imbricació de les dues estructures envers un objectiu comú: la conservació i la posada en valor del patrimoni paleontològic català. Actualment nosaltres estem treballant en aquesta última direcció. |

Paleoprimatologia i paleontologia humana

Com eren els nostres avantpassats i com som nosaltres mateixos? L'ICP s'endinsa en l'estudi de l'origen evolutiu i geogràfic dels grans simis actuals, i dels hominoides fòssils del Miocè mitjà de la seqüència dels Hostalets de Pierola.

Mesozoic (Triàsic, Juràssic i Cretaci)

A Catalunya hi ha una gran riquesa de jaciments del Mesozoic. Actualment, és possible la descripció dels paleoecosistemes d'aquesta era mitjançant la integració de les dades de la fauna vertebrada i invertebrada, la flora i la geologia.

Faunes del Neogen i el Quaternari

El jaciment del Plistocè inferior de Vallparadís (Terrassa), amb més de vint-i-cinc mil registres —el més ric d'Europa—, ofereix la possibilitat d'estudiar les faunes de mamífers d'aquesta

època. D'altra banda, l'ICP també estudia l'origen de les faunes modernes a Europa, que ja vivien amb els homínids.

Paleobiologia

Els mamífers insulars són un bon objecte d'estudi per veure com s'adapten les espècies a un ecosistema amb energia limitada. Vivint en aquestes condicions, desenvolupen canvis fisiològics, morfològics, de reproducció, de metabolisme i de comportament que poden permetre fer prediccions del futur de les espècies actuals a mesura que els ecosistemes canviïn.

Paleontologia virtual

Les noves tecnologies permeten fer una anàlisi tridimensional dels sis del crani de *Pierolapithecus catalaunicus* i les implicacions evolutives. Algunes de les tècniques utilitzades són el làser i la tomografia computeritzada.

Descobertes de prestigi

El 2002 es va donar a conèixer en Pau, un mascle adult d'uns 35 quilos de pes i 1,2 metres d'alçada. Havia viscut durant el Miocè mitjà, fa 13 milions d'anys, i va ser descobert als Hostalets de Pierola (Anoia) pels investigadors de l'ICP. La troballa significava la descripció d'un nou gènere d'antropomorf, *Pierolapithecus catalaunicus*, amb una anatomia cranial i un disseny de l'esquelet que han aportat pistes per reconstruir els orígens dels grans antropomorfs vivents.

Una altra de les fites destacables de l'ICP prové de jaciments de la Conca de l'la (Pallars Jussà). En aquest cas, el protagonista és un dinosaure ornitòpode, *Koutalisaurus kohlerorum*, que es va poder definir gràcies a una dentadura molt completa que data del Cretaci superior que es va trobar a la formació de Tremp, prop del poble de l'Abella de la Conca (Lleida).

L'ICP en xifres

• **Investigadors:** 18.

• **Fòssils (patrimoni conservat):** 174.000 entre microvertebrats i macrovertebrats.

• **Fòssils restaurats el 2007:** un miler, aproximadament.

• **Excavacions realitzades des del 2006:** 18.

• **Excavacions en què s'està treballant actualment:** 4.

• **Visitants del Museu el 2007:** 16.255 (12.609 individuals i 3.646 en grup).

